

עין משפט
גר מצוה

כה:

אם אינן מכירין פרק שני ראש השנה

מסורת ש"ס

שד"מים הראשונים היו טובים מאלה. ולכן יש לטעות לראשונים יותר מן האחרונים אל תאמר כך דלמן לך אלא שופט שהיה צימיו: הדרן עלך אם אינן מכירין

ראוהו ב"ד בלבד. פי' צ"ד על כ"ג ולכן פירש בקונטרס דהיה להם שהות דלוי לא היה להם שהות מאי פריך בגמ' ולא תהא שמיעה גדולה מראייה ולקדשוהו מיד שראוהו הא לא היה להם שהות לקדש: **אימת** הוה חק בגמ' דין, דהאי קרא דכי חק לעיני ראש השנה דרשינן ליה צפ' קקא (דף ט:). והוא הדין ככל חדשים: לא תהא שמיעה גרועה מראייה. פירש בקונטרס דהא גבי עדות המדע לא כתיב עדות אלא מה ראה וקדש ויחנס דמק דאפילו דניני נפשות אמרינן הכי בצדק המובל (ביק דף ט: ושם) אם ראוהו ציוס: בגון שראוהו בלייאה. דלמן יטולן לקדש על פי ראייה גלילה דל"כ הימה ראייה גלילה מקוס קבלת עדות ואין קבלת עדות אלא ציוס אפילו דניני ממונות כדאמרין לעיל דקרי חקיקת עדות כחחילת דין:

א ומי פיר' מהלכות ממרים ס"א: א ב מ"י פ"ג מהלכות קידוש המדע ס"ג: ב ג מ"י פ"ג מהלכות מטהרין הלכה ד ומי' א הלכה א פושע' ח"מ פ"י ה פ"ג ט: ג ד מ"י פ"ג מהלכות קידוש המדע ס"ג: ד ה ו מ"י פ"ג מהלכות ח' א מ"י פ"ג מהלכות מטהרין הלכה י והי' י"א מתן פסח לו טור שיע ח"מ פ"ג סעף א ב: ו ח מ"י פ"ג מהלכות קידוש המדע ס"ג:

רבינו הנגאל

שקל הכתוב שלשה קלי עולם שלשה חבורי עולם, לומר לך ירובעל שהוא גרועין בריהו, כמשה בריהו, בן בדרו כהרן בריהו, יפתח בדרו כשמואל בריהו, ללמדך שאין קל שבקלים ונחמנה פרנס, הרי הוא כנולד שבחברים. וכתוב ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט וגו', וכי תעלה על דעתך שאדם הלך אצל שופט שלא היה בימיו, אלא אין לך לילך (אלא) אצל שופט שבימיו, נטל מקלו ומעוהו והלך ליבנה אצל רבן גמליאל ביום שחלץ יום הכפורים להיות בחשבונה. ירושלמי: ראש בית דין אומר מקדש, ומקום לה [ר'] ששעון בין יחי' מאי מקדש מקיים, הני ליעבור שנה מחילתן מן הצד, וכבר נבנה ר' יוחנן והוא היה קטן שבתן, אמרו לו אמר הרי שנה המקדשה בעיבור, אמרו ר' יוחנן דאז לשון ילימנו בן העבור, אילו אמר בן העבור הייתי אמר אילו י"א ימים שהחמה יחיה על הלכה, אלא בעיבור שהוסיפו לה חכמים וזן ל' יום ועיבורה, ריש ליקט תשע על הוא דמר ר' אלעזר והיה ידו אל הביאים החיים גנו, כבוד מי לא יהו, זה סוד העיבור, וככתב כתי ישראל לא יכתבו, זה המינוי, ואל ארמית ישראל לא יבאו כמספתי, אר אלעזר כד סלק להכא אמר, אית גבי חרא, כד מנויה אמר, אית גבי חרתי, כד על לעיבורה אמר, אית גבי חלת אמר ר' שלמו טעמא דר' יוחנן בן גורי דאמר עדי שקר הן, כלומר סבר כין שנראתה שחרית במורה וערבית במערב, המולה בחצי היום, וכל חדש טעולה לו [קדש] ששן שיהו אין כח בעין לראות השר, וחני כן נראה [ישן] בשחרית, לא נראה החדש כן הערבים, נראה החדש כן הערבים לא נראה הישן שחרית, ורבן גמליאל אמר מבורח ואח"כ נמצאו העדים וזממין שהוא מקדש, ומה בא להעיד, אלא אם קדשוהו ואח"כ נמצאו העדים וזממין שהוא מקדש.

ואומר. בספר תהלים משה ואהרן צבחנו ושמואל צקורא שמו קוראים אל ה' והוא יענה הכי ששקל הכתוב שמואל עם משה ואהרן ובכתובים הראשונים כתובי' ירובעל בן יפתח עם משה ואהרן ושמואל שלשה קלים עם שלשה חמורים: **הא אין לך לילך כו'.** הרי למדך הכתוב כאן שאין לך לבקש אלא שופט שהיה צימיו: **אל תאמר מה היה שפטים הראשונים היו טובים מאלה.** כי לא מחממה שאלת על זה לפי שהדורות היו טובים ולדיקים מן אחרונים לפיכך היו הימים הראשונים טובים מאלה שאי אפשר שיהו אחרונים כראשונים:

הדרן עלך אם אינן מכירין

ראוהו ציוס דין וכל ישראל ונחקרו העדים. מפרש בגמ' דאז נמי נחקרו העדים: **ראוהו ציוס דין בלבד.** שאין מי שיעיד אלא הם ולאו ארישא קלי נסמון למשיכה אלא שהיה שהות לקדש: **יעמדו שנים ויעידו כפנייהם.** ואפי' שכולן ראוהו ונגמרה פריך לא תהא שמיעה גדולה מראייה: **ועידו כפנייהם.** השנים: שאין היחיד נאמן. לומר מקודש כפני עמנו לכן לרין להשיב מחכיריהו אלנו: **גמ' להם לי למיני כל ישראל.** הרי ראוהו ציוס דין: **איפרסמא ליה מילתא.** דכיוס שלשים נראה לקדשו: **נחקרו העדים למי לי חקיקת אחרי שהכל ראו: למי לי למינייה לקריה כלל.** כיון דאשמעינן דכי ראוהו ציוס דין וכל ישראל אפילו הכי מעברין ליה כל שכן נחקרו העדים: **סלקא דעתך אמנא.** היכא דאיכא חקיקת עדים ציוס מו לא יעבריהו אלא יגמרו דכבר גלילה ויקדשוהו ציוס שלשים לענין תקון המועדות: **משפט.** היינו מחילת דין: כי חק הוא. בקידוש המדע דרשינן ליה צפ' קקא (דף ט:). **משפט ציוס.** נפקא לן כסנהדרין (דף לד): מוהיה ציוס הנחלו את כניויו ציוס אתה מפיל נחלות כו': **ואמאי.** יעמדו שנים ויעידו הלל ראוהו כולן יקדשוהו כראייתם דלא תהא שמיעה שמועין מפי עדים גדולה מראייה דהא גבי עדות המדע לא כתיב עדות אלא מה ראה וקדש: **שראוהו גלילה.** הלכך למחר אי לא שמיעה על מה יקדשו: **למימרא דעד נעשה דיון.** מי שראוי להיות עד כדבר נעשה דיון וכלן ראוהו להיות עדים שהרי כולם ראוהו:

הדרן עלך אם אינן מכירין

ראוהו ציוס דין וכל ישראל ונחקרו העדים. מפרש בגמ' דאז נמי נחקרו העדים: **ראוהו ציוס דין בלבד.** שאין מי שיעיד אלא הם ולאו ארישא קלי נסמון למשיכה אלא שהיה שהות לקדש: **יעמדו שנים ויעידו כפנייהם.** ואפי' שכולן ראוהו ונגמרה פריך לא תהא שמיעה גדולה מראייה: **ועידו כפנייהם.** השנים: שאין היחיד נאמן. לומר מקודש כפני עמנו לכן לרין להשיב מחכיריהו אלנו: **גמ' להם לי למיני כל ישראל.** הרי ראוהו ציוס דין: **איפרסמא ליה מילתא.** דכיוס שלשים נראה לקדשו: **נחקרו העדים למי לי חקיקת אחרי שהכל ראו: למי לי למינייה לקריה כלל.** כיון דאשמעינן דכי ראוהו ציוס דין וכל ישראל אפילו הכי מעברין ליה כל שכן נחקרו העדים: **סלקא דעתך אמנא.** היכא דאיכא חקיקת עדים ציוס מו לא יעבריהו אלא יגמרו דכבר גלילה ויקדשוהו ציוס שלשים לענין תקון המועדות: **משפט.** היינו מחילת דין: כי חק הוא. בקידוש המדע דרשינן ליה צפ' קקא (דף ט:). **משפט ציוס.** נפקא לן כסנהדרין (דף לד): מוהיה ציוס הנחלו את כניויו ציוס אתה מפיל נחלות כו': **ואמאי.** יעמדו שנים ויעידו הלל ראוהו כולן יקדשוהו כראייתם דלא תהא שמיעה שמועין מפי עדים גדולה מראייה דהא גבי עדות המדע לא כתיב עדות אלא מה ראה וקדש: **שראוהו גלילה.** הלכך למחר אי לא שמיעה על מה יקדשו: **למימרא דעד נעשה דיון.** מי שראוי להיות עד כדבר נעשה דיון וכלן ראוהו להיות עדים שהרי כולם ראוהו:

הדרן עלך אם אינן מכירין

ראוהו ציוס דין וכל ישראל ונחקרו העדים. מפרש בגמ' דאז נמי נחקרו העדים: **ראוהו ציוס דין בלבד.** שאין מי שיעיד אלא הם ולאו ארישא קלי נסמון למשיכה אלא שהיה שהות לקדש: **יעמדו שנים ויעידו כפנייהם.** ואפי' שכולן ראוהו ונגמרה פריך לא תהא שמיעה גדולה מראייה: **ועידו כפנייהם.** השנים: שאין היחיד נאמן. לומר מקודש כפני עמנו לכן לרין להשיב מחכיריהו אלנו: **גמ' להם לי למיני כל ישראל.** הרי ראוהו ציוס דין: **איפרסמא ליה מילתא.** דכיוס שלשים נראה לקדשו: **נחקרו העדים למי לי חקיקת אחרי שהכל ראו: למי לי למינייה לקריה כלל.** כיון דאשמעינן דכי ראוהו ציוס דין וכל ישראל אפילו הכי מעברין ליה כל שכן נחקרו העדים: **סלקא דעתך אמנא.** היכא דאיכא חקיקת עדים ציוס מו לא יעבריהו אלא יגמרו דכבר גלילה ויקדשוהו ציוס שלשים לענין תקון המועדות: **משפט.** היינו מחילת דין: כי חק הוא. בקידוש המדע דרשינן ליה צפ' קקא (דף ט:). **משפט ציוס.** נפקא לן כסנהדרין (דף לד): מוהיה ציוס הנחלו את כניויו ציוס אתה מפיל נחלות כו': **ואמאי.** יעמדו שנים ויעידו הלל ראוהו כולן יקדשוהו כראייתם דלא תהא שמיעה שמועין מפי עדים גדולה מראייה דהא גבי עדות המדע לא כתיב עדות אלא מה ראה וקדש: **שראוהו גלילה.** הלכך למחר אי לא שמיעה על מה יקדשו: **למימרא דעד נעשה דיון.** מי שראוי להיות עד כדבר נעשה דיון וכלן ראוהו להיות עדים שהרי כולם ראוהו:

הדרן עלך אם אינן מכירין

לפיכך צויקין להעיד בפניהם. פיר' שאין יחיד נאמן על ידי עצמו, ואין נאמן לו וכלא רשיין ביה) כיו' אמנא תואלי וחק דני' ממונות בשלשה ואם היה מומחה לרבים דאפי' ביחיד, הכא נמי אי אכא יחיד מומחה לקדשוהו ביחיד, קמ"ל וישיבוהו מחכיריהו אצל היחיד, שאין בישראל מומחה לרבים כמשה רבינו, וכתבי' ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החדש הזה לכם ראש חודש, כלומר לא תקדש החדש עד דאיכא אהרן בהרן, שמיעינן כמחמתין דקתי' וראוהו ציוס דין בלבד יעמדו שנים ויעידו לפניהם כולן, עד נעשה דיון, לימא מחמתין דלא כו' עקבא דתמי' סנהדרין שאו אחר שהרג את הנפש.

הדרן עלך אם אינן מכירין

לפיכך צויקין להעיד בפניהם. פיר' שאין יחיד נאמן על ידי עצמו, ואין נאמן לו וכלא רשיין ביה) כיו' אמנא תואלי וחק דני' ממונות בשלשה ואם היה מומחה לרבים דאפי' ביחיד, הכא נמי אי אכא יחיד מומחה לקדשוהו ביחיד, קמ"ל וישיבוהו מחכיריהו אצל היחיד, שאין בישראל מומחה לרבים כמשה רבינו, וכתבי' ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החדש הזה לכם ראש חודש, כלומר לא תקדש החדש עד דאיכא אהרן בהרן, שמיעינן כמחמתין דקתי' וראוהו ציוס דין בלבד יעמדו שנים ויעידו לפניהם כולן, עד נעשה דיון, לימא מחמתין דלא כו' עקבא דתמי' סנהדרין שאו אחר שהרג את הנפש.

1. משה ואהרן בביתו ושמואל בקראי שמו קראים אל ה' והוא יענה. 2. ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט וגו'. 3. אל תאמר מה היה שפטים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחממה שאלת על זה לפי שהדורות היו טובים ולדיקים מן אחרונים לפיכך היו הימים הראשונים טובים מאלה שאי אפשר שיהו אחרונים כראשונים.

תורה אור השלם

1. משה ואהרן בביתו ושמואל בקראי שמו קראים אל ה' והוא יענה. 2. ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט וגו'. 3. אל תאמר מה היה שפטים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחממה שאלת על זה לפי שהדורות היו טובים ולדיקים מן אחרונים לפיכך היו הימים הראשונים טובים מאלה שאי אפשר שיהו אחרונים כראשונים.

מוסף רש"י

1. משה ואהרן בביתו ושמואל בקראי שמו קראים אל ה' והוא יענה. 2. ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט וגו'. 3. אל תאמר מה היה שפטים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחממה שאלת על זה לפי שהדורות היו טובים ולדיקים מן אחרונים לפיכך היו הימים הראשונים טובים מאלה שאי אפשר שיהו אחרונים כראשונים.

רבינו הנגאל

1. משה ואהרן בביתו ושמואל בקראי שמו קראים אל ה' והוא יענה. 2. ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט וגו'. 3. אל תאמר מה היה שפטים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחממה שאלת על זה לפי שהדורות היו טובים ולדיקים מן אחרונים לפיכך היו הימים הראשונים טובים מאלה שאי אפשר שיהו אחרונים כראשונים.